

Program
papeževega
obiska ...

str. 2.

Slovenija,
moja
dežela

str. 3.

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 1. avgusta 1991 • Leto I, št. 13 • Cena 10 forintov

POČIT- NICE

"Zelo dobro se počutim, lepo sem se odpočila. Do zdaj sem hodila na tečaj za vozniški izpit. Julija in avgusta bom vozila, vmes pa se že malo pripravljam na maturo, saj bom od septembra v četrtem letniku. Hodim še v kino, gledam televizijo in veliko berem. S starši grem večkrat tudi k Blatnem jezeru. Malo pomagam starim staršem na njivi. Zelo lepo je biti doma, niti malo si ne želim konca počitnic."

VALERIJA ROGAN
Sakalovci, 3. letnik
gimn.

"Učim se na gimnaziji v Pannonhalmi. Poletja se vedno zelo veselim, saj sem dalj časa doma samo med počitnicami, ki jih skušam prijetno izkoristiti. Ob lepem vremenu se hodim kopat v Monošter in na jezero v Máriáújfalu, ob slabem pa pomagam mami. S sošolci gremo večkrat za 2 ali 3 dni na Blatno jezero. Na koncu poletja grem v Italijo. Sem član skavtskega društva. Izlet bo organizirala šola, ki ima dobre stike s tamkajšnjimi organizacijami. Rad hodim tudi na veselice in v disko. Včasih imam občutek, da sem osamljen, toda ko se srečam z vrstniki, sem spet dobre volje. Počitnic bo enkrat konec, bo pa šolsko leto zopet prineslo veliko novih doživetij."

FERENC MERKLI
Sakalovci, 3. letnik
gimn.

"Počitnice so zelo prijetne. Junija smo nameravali v šolo v naravi v Slovenijo, toda zaradi političnih razmer se ta program ni uresničil. 24. avgusta bom šla v Balatonberény, gotovo bo zelo zanimivo. Kaj še počnem? Kopam se, veliko se igram, kolesarim. . . Zdi se mi, kot da bi bilo včeraj konec šole, in je polovica počitnic že mimo, škoda!"

AMALIJA ŠERFEC
6. razred osnovne šole

PORABSKO POLETJE

Poletje je tu! Pokaže nam svoje prijetne in neprijetne strani. Ob lepih sončnih dnevih ljudem prav prija počivati na senčnem "gangu" in gledati po "vesi", kaj se dogaja. Poletje pa zna človeka tudi presenetiti, posebno takrat, ko po vročem, soparnem dnevu zagrmí in se zabliska. Polesedice so kar velikokrat hude. Jablana na Gornjem Seniku jeseni ne bo rodila.

Seja predsed- stva Zveze Sloven- cev na Madžar- skem

Člani predsedstva zveze se 17. julija zbrali na redni seji. Dnevni red je imel tri točke. K prvi je spadalo poročilo predsednika o delu zveze med dvema sejama. Ob kratki analizi tega obdobja je kritično omenil tudi nekatere pomanjkljivosti pri organiziranju prireditev.

Osrednja tema zasedanja je bil položaj Slovenije od 26. junija. Predsednik zveze je govoril o dogodkih v matični domovini in o odnosu madžarske vlade do Slovenije oziroma o pomoči Sloveniji v težkem obdobju.

Med tretjo točko dnevnega reda je sekretarka zveze Irena Barber seznanila navzoče z aktualnimi nalogami in naredila kratko bilanco o denarnem poslovanju zveze. V zadnjem času smo prejeli nekaj prošenj za denarno podporo nekaterih inštitucij oz. organizacij. Predsedstvo je odobrilo denarno pomoč slovenskemu klubu na Verici in v Andovcih, samoupravnemu organu na Dolnjem Seniku za kabelsko televizijo in za nov rešilni avto v Monoštru. (Ta bo tudi za slovensko Porabje.)

Na koncu seje je Irena Pavlič člane predsedstva seznanila s pripravami narodnostnega zakona. Naslednja seja bo predvidoma septembra.

PROGRAM PAPEŽEVEGA OBISKA NA MADŽARSKEM

Papež Janez Pavel II. bo obiskal Madžarsko med 16. in 20. avgustom.

Petdnevni program bo potekal v naslednjih krajih Madžarske po temle vrstnem redu: začel se bo v Budimpešti, nadaljeval v Esztergomu, Pečuju, Máriapocsu, Nyíregyházi, Debrečenu in Sombotelu.

Glavni dogodki ob obisku: Janez Pavel II. bo prispel v Bu-

Joannes Paulus pp II

srečal z župniki in menihi, na Népstadionu pa z mladimi.

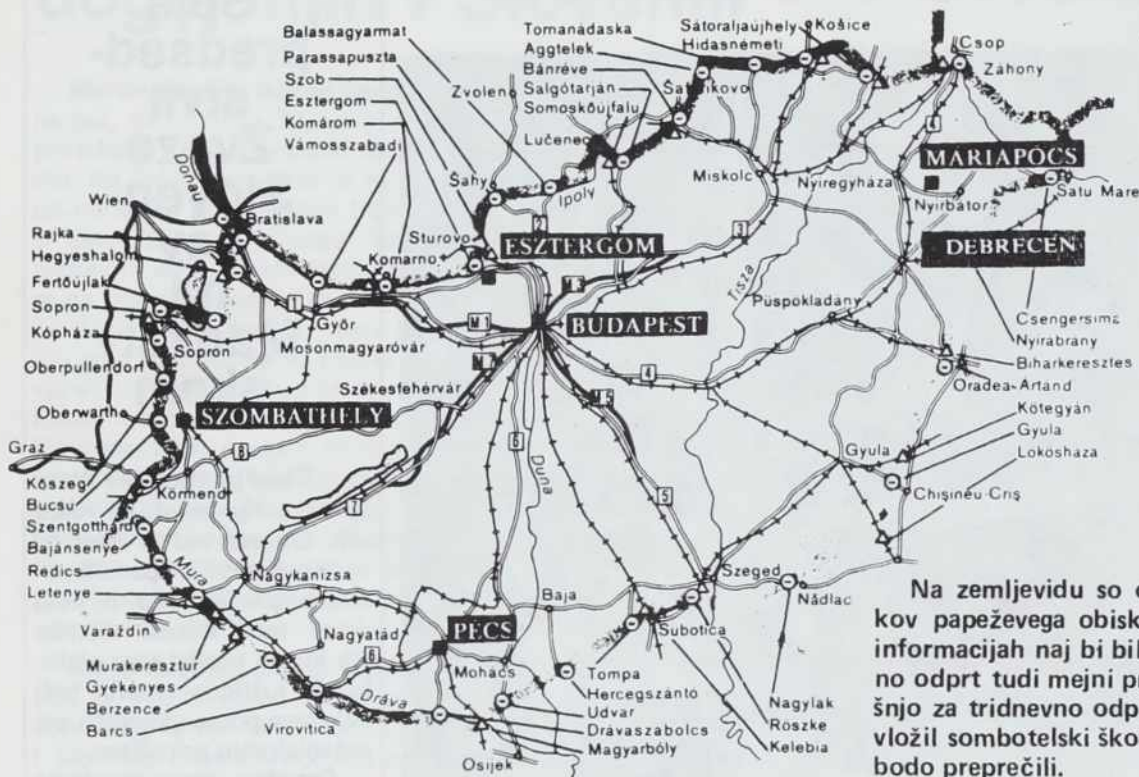
20. so pripravili srečanje z bolniki in ostarelimi občani v baziliki sv. Štefana, potem pa bo papež Janez Pavel II. maševal na Trgu herojev (Hősök tere) v Budimpešti.

Organizatorji prosijo vse, ki se želijo udeležiti katere od navedenih prireditev, naj potujejo z vlaki ali rednimi avtobusi oziroma pridejo peš. Za avtomobile pa bodo ob cestah začasna parkirišča.

Vstopnice in listič za parkiranje lahko dobite na župniščih brezplačno. Nalepko, ki jo dobite poleg lističa za parkiranje, je treba nalepiti na sprednjo šipo avta.

Organizatorji opozarjajo obiskovalce, naj zaradi varnosti ne nosijo s sabo dežnikov, steklenic itd. Na določena območja boste lahko prišli le z vstopnicami. Ker za sedeže ne bo poskrbljeno, obiskovalci lahko prinesejo s sabo zlojlive stole.

M. S.

Na zemljevidu so označeni kraji glavnih dogodkov papeževega obiska in mejni prehodi. Po naših informacijah naj bi bil poleg stalnih prehodov začasno odprt tudi mejni prehod G. Senik-Martinje. Prošnjo za tridnevno odprtje (od 18. do 20. avgusta) je vložil sombotelski škof. Upajmo, da dogodki tega ne bodo preprečili.

SAMOSTOJNA SLOVENIJA IN SLOVENCİ V ZAMEJSTVU

dimpešto iz Krakova na Poljskem 16. avgusta. Še isti dan bo maševal v Esztergomu, nato se bo v parlamentu srečal s predsednikom Republike Madžarske in ministrskim predsednikom.

17. avgusta se bodo lahko verniki udeležili maše na letališču poleg Pečuja. Po ogledu tamkajšnje katedrale se bo papež vrnil v glavno mesto države, kjer se bo srečal z uglednimi osebnostmi madžarskega kulturnega in znanstvenega življenja. V Máriapocsu bo imel sveto mašo 18. avgusta. Po njej se bo srečal z verniki na štadionu v Nyíregyházi. Po obisku tamkajšnje škofije se bo udeležil skupnega obreda več ver.

19. bo obiskal Sombotel, kjer bo imel sveto mašo na letališču. Po obisku na štadionu Haladás se bo vrnil v Budimpešto, kjer se bo v Matjaževi cerkvi

Večstoletne sanje Slovencev in plebiscitna odločitev državljanov Slovenije so se uresničile. 25. junija je skupščina Slovenije s sprejetjem ustreznih dokumentov razglasila neodvisno in samostojno državo Republiko Slovenijo.

Kljub brutalnemu napadu jugoslovanske armade na mlado slovensko državo, človeškim žrtvam, veliki materialni škodi in gospodarskim pritiskom na našo neodvisnost smo pokazali, da naše trdne odločitve ni mogoče zlomiti niti z orožjem.

Pri tem pa je Slovenija zagotovila tako v Temeljni ustavni listini kot v Deklaraciji ob neodvisnosti tudi vsjo skrb za posebne pravice in narodnostni obstoj pripadnikom madžarske in italijanske narodnosti v Sloveniji ter Slovencev zunaj matične domovine. Za Slovence v sosednjih državah je še posebno pomembna 4. točka Deklaracije ob neodvisnosti, kjer je zapisano: "Republika Slovenija kot mednarodnopravni subjekt pričakuje od sosednjih držav, da bodo upoštevale in poglobljale z mednarodnimi konvencijami in bilateralnimi pogodbami doseženo raven zaščite slovenske manjšine."

Ta obveznost nesporno kaže demokratično naravnost nove slovenske države, njeno jamstvo

za slovensko manjšino v zamejstvu ter dokazuje, da hočemo postati sestavni del Evrope tudi s spoštovanjem vseh človekovih pravic in svoboščin ter z odnosom do vseh manjšin. Sicer pa je Slovenija že doslej z gledno skrbela za manjšine in dele svojega naroda zunaj matične domovine. To nam priznavajo tako pripadniki manjšin kot tudi drugi mednarodni dejavniki. Vse to pa je jamstvo, da bo nova slovenska država tudi v prihodnje pomagala in podpirala narodnostni obstoj in razvoj Slovencev na Madžarskem. Seveda bo največ odvisno od vas — Slovencev — koliko boste za svojo nacionalno ohranitev pripravljani storiti sami, koliko boste ohranili pokončno držo in se borili za ohranitev slovenstva, koliko si boste skupaj s svojimi otroki sami želeli, da ostanete Slovenci in obenem spoštovani državljani Madžarske. Pri tem vam bodo gotovo pomagali državni organi Madžarske, s katero bo Republika Slovenija še okrepila in poglobila že doslej dobre odnose. V veliko pomoč pri krepitvi slovenske zavesti in prizadevanjih za hitrejši gospodarski in kulturni razvoj vam bodo gotovo še naprej vaša Zveza Slovencev na Madžarskem in "novine" Porabje.

Geza Bačić

OD SLOVENIJE...

BRIONSKA DEKLARACIJA

S 189 glasovi za, 11 proti in 7 vzdržanimi so poslanci slovenske skupščine sprejeli deklaracijo, ki so jo nekaj dni poprej sprejeli na Brionih po sestanku med ministrsko trojko Evropske skupnosti, slovensko delegacijo in predstavniki zveznih oblasti. Z njo se je republika Slovenija zavezala, da bo za tri mesece prenehala izvajati procese osamosvajanja, zato da bi v tem času v mirnih pogajanjih z drugo stranjo našli rešitev za odprta vprašanja in uredili prihodnje odnose. S sprejemom deklaracije in obema aneksoma se je Slovenija odločila, da bo v tem času uredila vprašanja režima na mejah, carin, nadzora zračnega prometa, varnosti meja, prekinitve ognja in ujetnikov tako, kot je terjala evropska stran.

VOJAKI BODO ODŠLI !?!

18. julija 1991 je prišlo na seji predsedstva Jugoslavije do odločitve, ki je mnoge presenetila, saj so sklenili (tudi na predlog samih predstavnikov jugoslovanske armade), da se zvezna vojska umakne iz Slovenije. Premeščanje enot na ozemlje republik Srbije in Bosne in Hercegovine naj bi trajalo tri mesece. Pripadniki stalne JLA slovenske narodnosti se bodo v treh mesecih odločili, ali ostanejo v jugoslovanski armadi.

Odločitev o umiku jugoslovanske armade je po oceni slovenskega vodstva presenetljiva, vendar pa ohrabrujoča in pomeni daljnosežno odločitev. Pomeni, da se je armada odločila za alternativo, ki govori o mirnem reševanju jugoslovanske krize.

Sklep jugoslovanskega predsedstva se je že začel izvajati, saj so z nekaterih obmejnih stražnic, predvsem na Primorskem, vojaki začeli odhajati v vojašnice, od koder bodo pozneje nadaljevali umik.

SLOVENIJA, MOJA DEŽELA

V času, ko je Slovenija razglasila svojo samostojnost in neodvisnost, mi je več madžarskih znancev reklo, da je že dobro, da Slovenija hoče biti samostojna, vendar tudi vprašalo, zakaj jugoslovanska ljudstva nočejo živeti kot do zdaj. In v tem vprašanju je bistvo. Ne ločijo posameznih ljudstev, posameznih kultur, miselnosti in načinov življenja znotraj nekdanje Jugoslavije.

Med okupacijo Slovenije (5. julija 1991) je bil v ugodnem madžarskem literarnem in političnem tedniku *Élet és Irodalom* objavljen spis z naslovom *Slovenija, moja dežela*. Izvirno, v slovenščini. Napisala ga je Flóra Fencsik. Ker je pisanje zanimivo zaradi tega, kako je avtorica spoznavala slovensko dušo, smo nekatere odlomke prevedli.

x x x

Piran se je kopal v septembrskih sončnih žarkih, ko sva sprehajajoč se prispele iz Portoroža. Bilo je 1985. Prišla sva pred dvema dnevo. Pred mano ljubezni vredno Jadransko morje s svojo globoko modrino, v luki veselo zibajoče se sestre ribiške ladje, trg s Tartinijevim kipom z običajnim pozno-popoludanskim mediteranskim vrvežem, nad mano opojno sinje nebo, ob moji strani moja ljubezen, moje življenje, vse moje: P., v njenih srcih mir.

P. se nanadoma prime za želodec in on, ki se nikoli ni pritoževal, pravi: "Boli ..."

Zgodba od tu naprej ni več zasebna zgodba, temveč slovenska zgodba. Ne govori o nama, marveč o njih.

x x x

Že prvi avto z ljubljansko registracijo ustavi štoparjema, voznik naju odpelje do hotela in svetuje, naj pokličem prvo pomoč ...

Dežurni zdravnik pristopi k meni, v roki drži plastično vrečo, v njej so P-jeve obleke, perilo, čevlji. Preda mi jo. "Zelo hud infarkt," pravi ...

Omotična se prislonim k steni, ničesar ne razumem. Idila se je prehitro spremenila v grozo. Da naj grem domov? S to vrečo? Ne. Začnem rotiti zdravnika. Vsaj tu na hodniku če bi lahko ostala, kjer koli v njegovi bližini? Kako neki bi ga lahko pustila samega na tujem?

"Gospa, vaš mož ni sam. In ni na tujem," pravi mlad dežurni dr. Malej v izolski bolnici. Nato doda, da lahko mirne duše povprašam po telefonu, če hočem tudi vsako uro, vso noč.

In tako se je tudi zgodilo. Vsako uro sem telefonirala iz hotelske recepcije, vsako uro so mi povedali, kakšna zdravila dobiva, kakšno je stanje. Toda najprej naj povem, kako sem sredi noči prišla v daljni Portorož, ker je tudi to značilna slovenska zgodba. Z zadnjim avtobusom se pripeljem od bolnice na hribu do končne postaje v Izoli. In zdaj? "Kako priti do Bernardina?" sprašujem voznika avtobusa, vmes pa mečkam tiso grozno vrečko iz plastike in mu potožim, kaj se je zgodilo. "Odpeljem vas domov," pravi nato šofer. Kot če bi bilo povsem naravno, da s svojim praznim avtobusom — kot kakšen taksist — odpelje nekoga popolnoma neznanega tujega turista do hotelskih vrat ...

Najamem si sobico v Izoli. Izselim se iz hotela. Nemočna stojim s svojimi kovčki, najina lada pa je v hotelski garaži. Jaz ne znam šofirati. Na prizorišču se pojavi naslednji Slovenec te zgodbe: oskrbnik garaže. Tudi njemu potožim, kaj se je zgodilo. "Tisti vrli, prijazni človek?" se prestraši. "Kar dajte ključke, vas bom že jaz odpeljal v Izolo!" Slovenska gospodinja Beba zvečer potrka na vrata podnajemniške sobice in mi prinese krožnik tople, dišeče mineštre, ki se še kako prileže mojemu praznemu želodcu, in me tedne in tedne razvaja.

Moje nenačrtovano bivanje v Izoli je bilo v naslednjih šestih tednih deležno te fantastične človeške topline slovenskih ljudi, v katerih se na čudežen način dopolnjujejo take vrline kot mediteranska odprtost, veliko slovensko srce ter moralna inteligenca z globoko evropsko tradicijo.

x x x

Bolnica v Izoli je na majhnem rtiču nad morjem ... Bolnik, ki sicer zelo počasi okreva, vendar mu gre na bolje, v zgodnjih jutranjih urah sede na teraso in opazuje marljive ljudi med trgatvijo. V njegovi duši sta mir in sproščenost ... Dvakrat dnevno grem v mesto. Vsakič stopim tudi v cerkev. Nikoli nisem bila prava vernica, zdaj se kljub temu dvakrat na dan obrnem v ogromni prazni cerkvi na tistega, ki bi moral že po službeni dolžnosti pomagati takemu čudovitemu, iz modrosti in dobrote stkanemu bitju, kot je P.

In je pomagal ...

x x x

Šest tednov so ga imeli tam s pojasnilom, da bi bili radi, če bi ga lahko takoj odpeljali domov, ne pa v kakšno madžarsko bolnico. Ker so tudi za to poskrbeli oni. Gibčen beli rešilec znamke Citroen je tako drvel z nami prek slovenskih hribov in madžarskega Prekdonavja vse do vrat našega doma v Lágymányosú v Budimpešti, kot če bi šlo za streljaj ...

x x x

Junij 1991. V poznovečerni radijski kroniki prvič zaslišim, da je v Sloveniji vojna. "Od kod se oglašaj, Györgyi? sprašuje urednik dopisnika. "Iz Portoroža, iz Bernardina," odgovarja Györgyi Orbán. Na televiziskem ekranu znani, čudovito lepi slovenski alpski kraji, tanki, nizko leteče lovsko letalo s strojnico strelja na ljubljansko letališče, na cestah jokajoči, zgroženi, prestrašeni ljudje.

Kot če bi mrcvarili moje meso.

Moja kuhinjska vrata že pet let in pol krasi slogan: SLOVENIJA, MOJA DEŽELA. Slovenija, draga moja. Na njej je majhen lipov list — narodni simbol — in tudi ime načrtovanega slovenskega denarja je lipa.

Ti, ki si prisluhnil moji prošnji pod izolsko kupolo in si vrnil njegovo življenje, ki se je od takrat spreobrnilo v Poslanstvo, ki služi v blagor drugim, si storil nekaj zelo dobrega. Bodi spet milostljiv. Varuj ta mali, marljivi in ljubeznivi narod. Bodi milostljiv do njega. Pusti mu živeti.

Francek Mukič

MIR PO CEJLON SVEJTI ČE BI ZADOBIL ...

Več kak 30 stopinj vročine je bilau, lejpi miren dvečarek je bijo, da sa prišla k Jožefi Rogani na Dolenji Senik. Za vročine volo so me zvali f sobo, tan si malo pogučavava od toga od tistoga.

Če z Jožefon Roganon guči človek, najoprven tau f pamet zema, da oni lepau gučijo slovenski.

Kak je tau, ka vi malo načeše (drugače) gučita slovenski kak tu f Porabji?

Jože Rogan pred svojo izo

"Ja, dejte mojo, moj oča so bili iz Trdkove. Oni so nas mlajše načili tak govoriti, kak so oni znali."

Kak sta pa občuvali ta gezik?

"Pred bojnof je že tu dosta takši knjig bilau, ka smo leko šteli. Takši je bijo Marijin list ali pa Dober padaš. Kakoli sa najšo, sa prešto, ka je slovensko bilau."

Vi sta tu živeli na Madžarskon, bili sta pa Slovenci. Nigdar sta nej v navolo prišli zatoga volo?

"Od toga je žmetno gučati. Pred drugo bojno so nas cejlo držino tavó odpelali v Martinje. Tan smo se tepli (potepali) edno leto. Fse smo mogli doma njati (pustiti). Po pravon so nan nigdar nej povedli, zakoj so tau napravili z nami."

Po enon lejtj sta pá nazaj prišli na Gorenji Senik. Kak van je šlau?

"Tu san sa oženo. Nej smo bili velki pavri (kmetje), z ženo sva od marofa do marofa ojdla delat, aj leko svojo držino raniva. Tak je šlau nan pa sakomi mojomi vrstniki. Po bojni smo se mogoči bili tak okrepsiti, da smo tu na Dolenjon Seniki svoj dom zozidali. Tau je istina, ka gnesdén baukša dé, kak prven (prej). Samo gledan, kak lüstvo menjava obleko. Gez sa občuval svojo zdavansko obleko, pa sa že davnik tak zrandalúvau, ka ma f tau obleki morajo pokopati."

Vi sta parpovejali od gnešnjoga svejta, pa sa mi tak vidi, da sta zadovoljni s svojo usodo. Zdaj ste 71 lejt stari, dosta fse sta že zadobili. Kak cenite tau, ka eštje gnesdén tu pa tan bojna vödari, akk zdaj tu skrajek f Sloveniji?

"Sploj sa žalosten za tau volo. Lüstvo je gnesdén že vönafčeno, pa ne moren razmeti, zakoj si ne pogučijo, zakoj se kolajo. Zdaj, da smo začnili granice opirati, eden drugomi sa bližati, zdaj smo pa prišli do velkoga straja. Žalost ma mantra zatok, ka sa nej trbej klati, brez tauga tu premimo. Velka zgüba mi je, da mi je usoda vzela ženo."

Tak mislin, da vi sploj radi živéta, radi sta svojoj držini, deci. 71 lejt je nej malo, depa (toda) nej tak dosta, da bi si nej leko kaj eštje želeli. Ka bi radi zadobili eštje f svojon življenji?

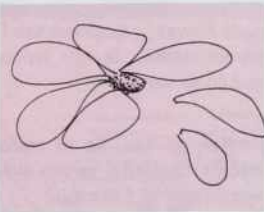
"Drago mojo dejte, rejsan sa veselin žitki, držini. Betéžen sa, depa zatok sa držin. Vörjen Boga, čakán lejpo starost pa gnauk leko smrt. Zvun toga pa sploj želejn, če bi sa eden dén na tau parbüdo, da bi radio, televizija, novine tau na znanje dala, da je nastano po cejlon svejti MIR."

Irena Barber

ČUVAJMO NAŠ MATERNI GEZIK

2. ZAKOJ SE NADALJUJE ASIMILACIJA?

Na eto pitanje je nej prausno odgovor dati. Situacija je zamotana pa se dén do dnéva sparminjava. Najvekša slabost (pomanjklivost) našoga gezika je tau, ka nejma zadovolne gospodarske fundamente. Samo s paverske gazdije lústvo več ne more živeti, drúge delovna mesta pa eštje prevač malo djestejo v naši vasnicaj. Dosta Slovincov je odišlo v Monošter, v Zalaegerszeg pa v drúge vo-grske krajine.

Kak velko delo je, ka že mamo svoj časopis PORABJE, tak je žalostno, ka knjižna slovenska besedila relativno malo lúdi razmej. Etak

gezik, ka f šaula fčijo, je na žalost prevač daleč od našoga. Za tauga volo malo pomaga prauto asimilaciji. F slejdnjoj vóri smo.

Nistje je nej vópravo, ka f Porabji bi najbaugša bilau dva gezika znati, vogrskoga pa slovenskoga. Samo etak mo meli bodočnost (jóvó) mi Slovinci. Pri ton nan leko da velko pomouč PORABJE.

se gnesdén té časopis piše bole za malo slovensko inteligenco. Veliki tau (del) inteligence ne razmej naš gezik pa se ne trúdi zavolé za njega. Tau je tú istina, ka bi zaman iskali potrebna sredstva (knjijdje, slovar).

Lúdje ne postúvajo več zavolé naš slovenski gezik. Ne vejo, kakšo vrednost majo. Prevač žalostno je, ka eštje kršćanska cirkev tú začne tánjati slovensko liturgijo. V cirkvaj že navéšša vogrski molijo Oče naš pa Zdrava bojdj Marija.

Tak vidin, ka Zveze Slovincov pa naš časopis eštje več gleda nazaj, menja naprej. Gvušno, ka trbej čuvati tradicijo, depa tak mislin, ka tau ne dojde. Pauti tú moremo iskati, kak tadale (naprej), kak leko oboगतimo naš gezik.

Naš gezik je prevač siromaški, brez korenjé je nej mogo rasti. Vnau-go vogrski rejči smo prejkzeli, štera se lagvo glijajo pa gezik pomali na nikoj dejajo. Knjižni

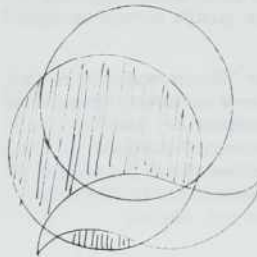
Manjšinski zakon (nemzetiségi törvény) zamuja, brez tauga samoupravni organi (képvise-lótestületek) roké zavolé zvezano majo. Ne morejo vóponúcati tiste turistične, zdravstvene (egészségügyi) pa druge možnosti naše lejpe za zdrave krajine, stere se ponúvajo. Napriliko na Vérici-Ritkarovcüh že dvej lejta stoji prazna graničarska kasarnja, pomali na nikoj prida, depa vlada je nesposobna (képtelen) staupiti. Eden na drúgoga kaža, medtem bi pa mali hotel ali sanatorijo leko naredli. K tauma bi eštje pejneza tú najšli. Fčasik (takoj) bi 10–20 Slovincov delo melo. Brez gospodarskih možnosti (gazdasági lehetőségek) so samoupravni organi siromaški, ne morejo zavolé pomagati našo slovensko kulturo.

Naš gezik je estje itak odtrgnjani od svoje korenjé. Zaman mamo zveze s Slovenijo, če z našimi sausadami, z žlato od drúgoga kraja granice se težko srečemo. Obečeni prehod eštje itak ne funkcionira nej na Gorenjón Seniki nej na Vérici.

NAŠE PESMI (4)

Milka stoji

*Milka stoji na brejgi,
ozira se na svoj domači kraj.
Kaj more zapustiti,
svoj prelubi domači kraj.
Svoj prelubi, svoj prelubi,
svoj prelubi domači kraj.*

*Je sunce potemnelo,
je lunica gor prišla.
Deklina je nesrečna b'la,
v valauve je skaučila.
V valauve, v valauve,
v valauve je skaučila.*

*Zbaugom vi domači,
al' zbaugom mamica vi.
Za svoj'ga lub'ga fanta,
življenje jaz morem podat'.
Življenje, življenje,
življenje jaz morem podat'.*

*Kaj je meni življenje,
kaj je meni cejli svejt.
Za svoj'ga lub'ga fanta,
za njega jaz morem doj mrejt'.
Za njega, za njega,
za njega jaz morem doj mrejt'.*

(Slovenska ves)
— mkm —

A. Talaber

SOMBOTEL PA BÜDINA (2)

Pri vsakem evropskem narodu so podobno nastala imena glavnih in sosedom najbolj znanih mest. Ta imena se velikokrat razlikujejo od pravih imen krajev, npr. avstrijsko-nemški Wien imenujejo Madžari, Hrvati in Srbi Bécs, Beč, tako tudi prekmurski Slovinci, h katerim sodijo tudi porabski Slovinci. Vzemimo najbližja nemška imena v Avstriji: Mogersdorf (madž. Nagyfalva) se pri nas imenuje Moudinci, Magdinci; Jennersdorf (madž. Gyanafalva) so Ženávci, Ženávce.

Kako so npr. Madžari prevzeli staro slovensko ime Čreitnik, ki je bil nekoč slovenski, in ga spremenili v Csörötnek, kar jim nič ne pomeni in ne pove, da je to iz slovenske besede čreta (močvirna zemlja), nam pokaže, da so Madžari prevzeli mnogo slovenskih starih krajevnih imen v Prekdonavju (Dunántúl) v Železni Županiji, Zalski in Somodžaki vse do Budimpešte (npr. tudi Balaton iz Blatno, Tihany) v času, ko so te pokrajine še naseljene s Slovani (imenovali so se Sloveni).

Toda preidimo k našima imenoma, ki smo ju postavili v naslov članka. V slovenskem Porabju vsak dan uporabljate imena Szombathely. Toda tisti, ki stalno govorite slovensko in imate čut za svoj jezik, gotovo pravite po "indašnjem", po starom, domačem: Sombotéu (ali-ou?), iz Sombotéla je prišu, sombotéuski. To je v duhu našega jezika, ki si tuje besede prilagodi domačim glasovom, domači izgovarjavi. Tako je to v vsakem evropskem jeziku. Spreminjamo pa samo imena tistih krajev, ki so pomembnejši, s katerimi smo imeli mnogo opraviti naši predniki in mi in so nam bližji. Tako pravimo Körmendü Kermedin, Budi pa so "inda pravili" Búdina, ampak Budapešt imenujemo po hrvaškem tudi slovensko Budimpešta, pri nas med Muro in Rabo pa samo Pešta, saj tudi Madžari v vsakdanjem govoru pravijo Pest, Pesti.

Vilko Novak
(nadaljevanje)

**Poslušajte slovenski program
na Radioni Györ!
Fsakšo nadelo od pau enajste
do enajste vöre.
Fsejn vörnín poslušalcon, hvala lejpa!**

"VAFTIVALA" SEM

Na Gornjem Seniku je bilo še pred kratkim v navadi, da so ob žetvi in mlatvi ponoči stražili. Pazili so, da ne bi prišlo do požara, kajti ta bi lahko uničil "zimski kruž". O tem, kako je preživela noč, ko je šla "vaftivat" z dedom, nam je pisala Anica Gyeček z osnovne šole na Gornjem Seniku.

Nekega lepega sončnega dne smo želi. Zvečer, ko smo utrujeni prišli domov, sem v kotu zagledala gasilsko sekuro.

Ta sekira je poleti "potovala" od hiše do hiše. Vsako popoldne ali zvečer jo je dobil naslednji sosed. Tisto noč je nekdo iz hiše moral iti "vaftivat". Prosila sem očeta, naj me pusti z dedkom. Mojim staršem to ni bilo všeč, toda vseeno so mi dovolili.

Zvečer sva se toplo oble-

kla, vzela petrolejko in odšla. V tistih časih še ni bilo cestne razsvetljave, zato je vas pokrivala tema. Le tu in tam so svetile majhne kresnice. Psi so zelo glasno lajali, ko sva z dedkom šla mimo. Počasi sva krevsala v temi in varovala vas, da ne bi prišlo do požara. Da bi nama bilo lepše, mi je dedek pripovedoval o tem, kako veliko škodo je naredil požar v Slovenski vasi leta 1880. Pri neki hiši se je vnela mast. Zaradi vetra je pogorelo 17 hiš.

Od deda sem zvedela tudi to, da so nekoč ogenj naznanjali z zvonom. V vasi so imeli prostovoljne gasilce, ki so gasili z ročno brizgalno. Danes pa imajo gasilci moderno opremo.

Noč nama je zelo hitro minila. Ko so se oglasili petelini, sva šla domov. Sekiro sem odnesla sosedu.

Stari oče mi je pripovedoval

"Zame se je druga svetovna vojna začela v novembru l. 1943 in končala leta 1948.

Bil sem vojak na železnici. Veliko nas je bilo, ki smo tako služili vojaški rok. Zvečer od desetih do treh zjutraj smo morali sporočiti, če so progo minirali.

Leta 1944 sem bil na Poljskem. Prišli smo v neko vas, kjer smo dobili ukaz: "Puško v roke, čelado na glavo, smer je reka Buh!" Ko smo prišli do reke, je komandant pustil en odred zadaj, da nas ne bi napadli v hrbet. Tudi jaz sem bil med njimi. Čez nekaj časa so nas napadli partizani. Razstrelili so mi mitraljez. Bil sem ranjen, hvala bogu ne težko. Umaknili smo se, toda naslednji dan so nas spet napadli. V tem napadu so umrli trije naši. Mi, ki smo ostali živi, smo se nekako prebili do Varšave.

Od januarja leta 1945 sem bil vojni ujetnik. Domov sem prišel leta 1948."

Monika Dravec
OŠ Gornji Senik

VEŠ - VEM

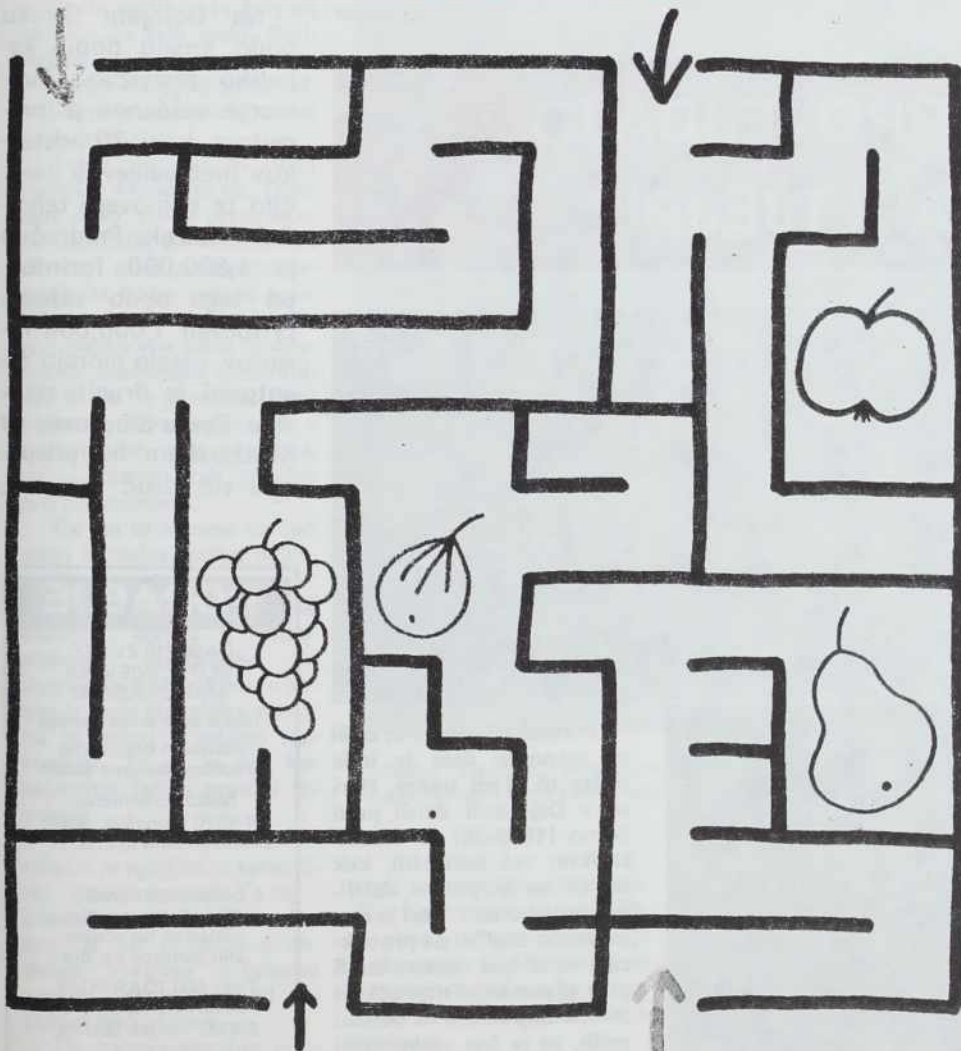
Vsi poznamo domačo muco. Toda ali veste, zakaj mačka prede?

Mucke se vedno rodijo z zaprtimi očmi in z nerazvitimi ušesi in vonjem. Toda predenje svoje matere mačke kar dobro zaznajo že takoj po rojstvu. Zaznajo ga kot nekako vibriranje, kar jih vabi, naj se pri materi mački napijejo mleka. Ko začno mladiči sesati, mačka pogosto neha prestiti. Predenje mačke je pravzaprav nizko in nepretrgano brundanje, ki nima prav nič opraviti z resničnim mačjim glasom. Vibracijska frekvenca takega predenja je precej nižja od glasu, ki ga mačka zmore s svojimi glasilkami. Predenje je verjetno posledica nenavadno nizkega in sproščenega položaja opne glasilk.

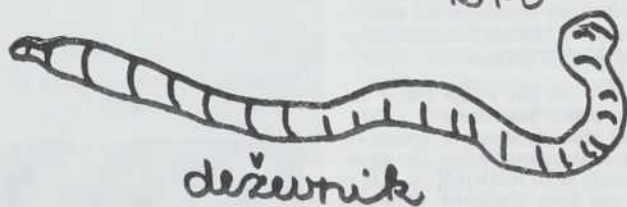
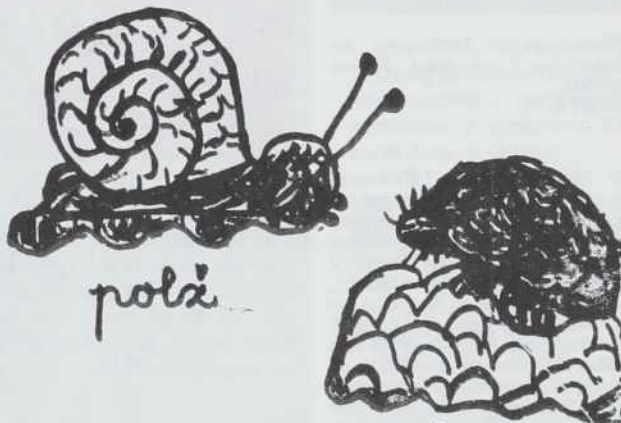
Ljudje si predenje mačke najpogosteje razlagamo kot znamenje ugodja ali zadovoljstva, toda mačke predejo tudi, kadar trpijo zaradi bolečine.

ZA NAJMLAJŠE!

To je labirint. Z barvnimi svinčniki poišči najkrajšo prosto pot do različnih sadežev. Uporabi barvo sadeža. Potem lahko sadež pobarvaš. Pazi, nikjer ne smeš prek črte!

NA TRAVNIKU

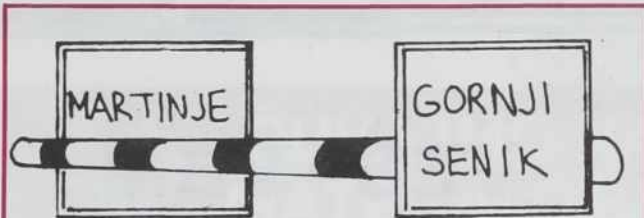

Adri Takač 5.7.

Na travniku je vse živo. Čmrlji, čebele in metulji obletajo pisane cvetice. Po travi lažijo murni in mravlje, skačejo zelene kobilice.

Na travniku živijo skupaj travniške rastline in živali.

Adri Takač, 5. r.,
OŠ Gornji Senik

DEZINFORMACIJE

Iz neuradnih virov smo izvedeli, da sta konec oktobra leta 1990 predsednika Madžarske in Slovenije prestopila državno mejo pri Gornjem Seniku.

Od takrat je minilo 274 dni, mejnega prehoda pa še ni. (Je bil to ilegalni prestop?)

KORENINE

Ferenc Merkli je Sakalovce zapustil l. 1956 zaradi političnih razmer. Ni bil edini, ki je bil prisiljen bežati pred zaporom. Veliko jih je odšlo ne le iz Madžarske, temveč tudi iz Porabja. Po dvajsetih letih je spet obiskal rojstno vas. Povedal mi je veliko zanimivega:

"Daleč je iz Melbourn do Sakalovcev," je rekel Ferenc Merkli.
Foto: K. H.

"Po pobegu sem 18 mesecev preživel v Angliji, kjer sem se poročil z Madžarko. Nameravali smo v Ameriko, toda predolgo bi morali čakati na ladjo. V Avstriji smo zvedeli za možnost, da lahko gremo v Avstralijo, in kmalu smo prispeli tja. Začetek tamkajšnjega življenja je bil zelo težak. S trdim delom smo se po dveh letih vselili v svoje stanovanje. Sčasoma smo se navadili na okolje, na jezik in se postopoma navezali na Avstralijo. Postala je naša nova domovina, saj tam delamo in živimo. Korenine pa so na Madžarskem, v drugi domovini."

— Ali živi v vaši bližini več porabskih Slovencev?

"So Slovenci iz Slovenske vasi in Dolnjega Senika. Oni še govorijo svojo materinščino. Ker je moja žena Madžarka, ohranjam madžarski jezik, kulturo, obnem pa tudi slovensko."

— Kakšen občutek je biti spet doma?

"Najlepše je, ker je Madžarska spet svobodna. Imava dva otroka, tudi njima sva povedala, od kod izvirata. Kmalu bosta tudi onadva obiskala Madžarsko, saj so njune korenine tudi tukaj."

— Kaj počnete v Sakalovcih?

"Srečujemo se s sorodniki, prijatelji. Veliko tudi potujemo. Poleg Madžarske nas zanima tudi Evropa. Ko smo bili še mladi, ni bilo možnosti za potovanja,

saj smo bili zaprti z železno zaveso. V druge države smo lahko kvečjemu gledali."

— Se je v zadnjih 35 letih na Madžarskem veliko spremenilo?

"Madžarska je doživela veliko sprememb, tako v političnem življenju kot v gospodarstvu. Menim, da bo v naslednjih letih sprememb še več, razvoj pa hitrejši. Najpomembneje je, da so ljudje spet svobodni, lahko živijo svobodno, brez strahu."

— Kdaj spet pridete domov?
"Upam, da ne čez dvajset let kot zdaj."

K. H.

NIKA ZA SMEJ

Od enoga krala

Rossini, veliki taljanski kompozitor, je trno manjasti človek bijo. Gučijo, ka je najbola rad f postelj piso svojo lepo muziko. Če ma je eden papér doli zleto, ftraga ga je bilau se prigniti, raja je nauvoga začno.

Eden dén ga je portugalški kral poisko, aj bi ga poslúso, kak on vej z goslimi

igrati. Rossini se je malo dau prositi, da je pa zato pústo krala.

Kral igra. . . igra, gnauk samo stana pa na meštera pogledna, aj bi pravo, ka misli o njegvi igri. Stari manjak si je lampa tapotegno: "Od enoga krala. . . tavalá." (O' un re non c' é male.)

A. Talaber

Marke

Naš Vili pa njegva žena fkúpspravita nika pejnaz pa sa zemata malo počivat, svejt gledat. V Nemčijo pridata pa v hoteli zemeta sobo. Našoga Viliva žena je po dugon pauti sploj trúdna grátala, pa si je malo doj legla. Naš Vili je pa tačas malo kaulakvrat úšo gledat. Da je doj prišo na porto, zagledna edno mlado, leppo, fejs vónafiksano deklo. Ova staupi k njema pa ma pravi: "Poj z menof lejpi možak. Za 200 mark te razveselin . . ."

Naš Vili pa pravi:

"Na tau veseldje, draga moja, dja samo 50 mark man, etak ne moran s teof titi."

Naša dekla na špot pogledna njega pa ga tan nja.

Večer naš Vili s svojo ženo doj pride, deta sa malo šetat. Naša nafiksana mlada je zdaj pá na recepciji. Gor pa doj gleda našoga Viliva ženo pa etak pravi Vilina: "No vidiš, takšo leko dobiš za 50 mark."

I. Barber

KA PRPOVEJDAJO STARI TJEJPI?

Na tjejp (sliki) vrkar: Dejkla z Gorenjoga Senika z nauvim piciklinon. Tjejp je poslala sestri na Gorenji Senik, na tjejp pise: "Eti je tvoja sestra, če boš go poznala s piciklinon."

Na tjejp spodkar: Repaške z Gorenjoga Senika v Dajčlandi l. 1938.

Porabski Slovenci so ojdli na sezonsko delo že inda svejta tó. Tisti srečni, šteri so v Dajčlandi delali pred bojno (1936-38) so trikrat-štirikrat več parslúžili, kak če bi na Vogrskon delali. Što je lieko išo? Steri je malo nenški znal ali pa protejcijo emo par notaruša. S prve plače so si najviečkrat picikli tjúpili. Da so domau prišli, so je fejs vólko mieli (cenili). Vej so se pa oni Vاراš na senja s piciklinon pielali.

... DO MADŽARSKE

DIJAKI V AVSTRIJO

Župan Ženavcev (Jennersdorfa) in ravnatelj tamkajšnje trgovske šole sta ponudila možnost, da se lahko mladi iz Monoštra šolajo v Avstriji. Tako se bo jeseni vpisalo v srednjo šolo v Ženavcih 7 dijakov. Vsi so uspešno opravili sprejemni izpit.

KABELSKA TELEVIZIJA TUDI NA DOLNJEM SENIKU

Na Dolnjem Seniku bodo kmalu dobili kabelsko televizijo. Zanimanje vaščanov je precejšnje, kajti 70 odstotkov prebivalcev je naročilo ta najnovejši tehnični dosežek. Predračun je 1,800.000 forintov, od tega bodo vaščani prispevali 1,000.000 forintov, ostalo morajo zagotoviti iz drugih sredstev. Zveza Slovencev na Madžarskem bo prispevala sto tisoč forintov.

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica Marijana Sukič

Naslov uredništva: H-9970 Monošter, Széll Kálmán tér 11, p. p. 77

Cena:

posamezna številka 10 forintov oz. din, celoletna naročnina 240 forintov oz. din

Tisk: SOLIDARNOST, Arhitekta Novaka 4 69000 Murska Sobota, Slovenija

Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.